Ч. 117. Львів, середа дня 8. червця (26. мая) 1910. Річник XIV.

Передплата
на »РУСЛАНА« виносить:
з Австриї:
на цілий рік . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . 5 кор.
на місяць . . 1·70 кор.
За границею:
на цілий рік: зі щоденною висилкою 7 долярів, або 12 рублів: з висилкою двічи в тижни $5^1/_2$ доляра, або 10 рублів; з висилкою що суботи $4^1/_2$ доляра, або 9 рублів.
Поодиноке число по 10 сот.

РУСЛАН

»Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.« — З Руслановкх псальмів М. Шашкевича

Телефон Редакциї ч. 1484. — Конто почт. щадниці ч. 98.704.

Виходить у Львові що дня крім неділь рус.. х сьвят о $5^1/_2$ год. по полудни.
Редакция. адміністрация експедиция »Руслана« при ул. **Оссолїньских ч. 11. партер (фронт від ул. Тихої).** Експедиция місцева в Агенциї Соколовского » пасажі Гавсмана.
Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє.—
Рекламациї неопечатані є вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по цїні 20 с. від стрічки, а в „Надісланім“ 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 сот. від стрічки.

Всепольский розлад.

(△) Поміж польскими сторонництвами заняло було так зване народно-демократичне або всепольске сторонництво перше місце своєю надзвичайною рухливостию аґітаторскою своєю бундючностию і аґресивностию, а присвоївши собі назву всепольского, відказувало всїм иншим польскости, котру взяло в необмежене своє посїданє. Супроти руского народу і єго справедливих потреб і домагань виступало всепольске сторонництво з крайною безглядностию і безмежним завзятєм та відказувало Русинам всяких прав до национально культурного розвитку і поступу, а для успішнїйшого поборюваня Русинів заключили всеполяки тайний союз з Подоляками і з нашими москвичами, бо одні і другі заперечують також право до национального розвитку і єстьованя руского народу. Ми вже нераз вказували на се, як они тероризмом підбили собі міщаньскі і урядничі верстви і значну часть академічної молодежи, а відтак захопили керму полїтики в соймі і в державній радї і на чолї польского кола поставили проф. Ґломбіньского, котрий вславив ся демаґоґічними уличними і бальконовими виступами у Львові. Вправдї, яко презез польского кола намагав ся др. Ґломбіньский закрити свою демаґоґічну вдачу і прибрати вигляд предметового полїтичного керманича, однак в усїм єго поступованю пробивала ся нещирість і підступність.

Найкрасше виявило ся в справі хлїборобских підмог і в справі укр.-руского унїверситету.

Але посеред демаґоґічних сторонництв все так буває, що їх провідників намагають ся переліцитувати в бундючности і аґітаторскім завзятю инші, котрі ще дальше йдуть в своїх обіцянках і демаґоґічних розмахах.

Між тими, що забажали вибити ся на сам верх посеред всеполяків, висунув ся останними часами недавно іменований професором економії в львівскім унїверситетї др. Ґрабский, до недавна ще социялдемократ а відтак завзятий всеполяк. Пристрастна вдача не давала єму спокою, він бажав перевисшити д-ра Ґломбіньского і Баталію, що також воював на львівскім ринку, і звернув усе своє завзятє проти намісника, що не хотїв піддавати ся диктатам всепольских демаґоґів. Стягнув отже на останне віче всепольске у Львові значне число всепольских загорілцїв і мимо остороги дра Ґломбіньского перевів ухвалу резолюциї, котра обвиняє намісника в пособлюваню укр.-руский і ґерманїзацийній полїтицї. Проф. Ґрабский став вправдї тим способом всепольским героєм дня, але ухвалена резолюция викликала не тілько в усїй польскій печати, але навіть посеред всеполяків велике невдоволенє. Сею резолюциєю, як не можна красше, виявили всеполяки свою безмежну нетерпимість партийну, свою полїтичну неспосібність і демаґоґічну загорілість

Ся резолюция була також вимірена і проти всепольских провідників полїтики польского кола у Віднї, котра видає ся таким демаґоґам, як Ґрабский et cons. вельми лагідною і уступчивою супроти правительства і супроти оправданих домагань Русинів і була вже заздалегідь підготовлена аґітаторами проф. Ґрабского. Сї аґітациї дра Ґрабского довели свого часу до виступленя Абрагамовича з президиї польского кола, звернули ся відтак проти мінїстра скарбу д-ра Білїньского, щоби приневолити єго або поступати після диктату всеполяків, або зробити місце такому, котрий був би послушним орудєм всепольских демаґоґів.

Отсї змаганя всепольских демаґоґів під проводом дра Ґрабского довели до розладу у всепольскім таборі і у віденьскім польскім колї. Радник двора др. Ґерман, котрий, яко бувший інспектор краєвий пізнав добре намісника д-ра Бобжиньского, ставши послом на основі национально-демократичної проґрами, не міг яко провідник народно-демократичної ґрупи в колї погодити ся з кертичною полїтикою всепольских демаґоґів. Він бачив, до чого веде др Ґрабский своєю кертичною роботою і тому навіть не приїхав на останне всепольске віче, для котрого вже заздалегідь підготовляла ся згадана в горі резолюция. Колиж сю резолюцию мимо забігів Ґломбіньского перевів Ґрабский із своїми поплечниками, др. Ґерман зложив в польскім колї провід народно-демократичної ґрупи, а також п. Баталія не явив ся на засїданю польского кола а прислав письмо, в котрім заявив, що виступає з народно-демократичного сторонництва. Таким способом вийшов на верх сей розлад у всепольскім таборі, який вже здавна проявляв ся а був лише штучно закриваний всепольскими провідниками.

Розлад у всепольскім таборі а тимсамим і в польскім колї, де верховодять всеполяки, розпочав ся уже більше, як перед роком, а полїтика польского кола з того часу ставала що раз хитрійшою і баламутнїйшою. Вправдї намагав ся др. Ґломбіньский піднести занепавше значінє польского кола тим способом, що вторік підняв ся задачі уздоровленя державної ради перед обструкциєю, однак єго посередництво не принесло нїяких позитивних вислїдів а навіть виявило нїміч і безсильність польского кола, так, що оно не вспіло здобути собі в державній радї проводу в полїтицї.

Уступленє д-ра Ґермана і заява виступленя бар. Баталії є лише почином внутрішного розладу всепольского сторонництва і се викликало загальне вдоволенє в польскім дневникарстві, котре не оставало доси під тероризмом всепольских загорілцїв. Сей всепольский розлад і розклад може мати важні наслїдки для отверезеня польскої полїтики і для уладженя межинародних відносин в Галичинї, а з руского становища можемо бути лише раді занепадови всепольского сторонництва і єго впливу на полїтику краєву і державну.

Всепольске сторонництво, як сказано в горі, виступало все вельми ворожо проти всяких домагань і потреб руского народу, оно іменно своєю безмежною нетерпимостю і загорілостю довело до такого заостреня і розятреня межинародних відносин в Галичинї, в якім нинї находимо ся. Поправа сих відносин починає проявляти ся з повільним розладом і занепадом сего сторонництва, з постепенним визволенєм краєвої і державної полїтики зпід тероризму і впливу всеполяків. Польска суспільність переконала ся, якого лиха всеполяки наробили польскому народови в Росиї і в Прусах, отже поважнїйші полїтики, як др. Ґерман, бачить ясно, що й тут загорілість і завзятє всеполяків супроти Русинів не доведе до добра і тому починають відвертати ся від всепольских демаґоґів. Можна сподївати ся отже, що поправа межинародних відносин в краю буде поступати в міру того, як провідники польскої полїтики визволяти ся будуть зпід насили всеполяків.

Цїла правда про радикалів.

Сьвящ. Ю. Дзерович.

(Дальше).

Радикалїзм у простолюдина.

Ну! а мужик? чому сей переймає ся радикальними кличами?

На мою думку складають на се також ріжні причини:

1. В кождім селї, щоби сьвященик був ревности св. Ап. Павла, вимови св. Йоана Золотоустого, доброти прямо ангельскої, найдуть ся люди неприхильні для него. Той парохіянин вкрав церковні гроші і сьвященик се викрив, там здеґрадував сьвященик старшого брата за пияньство, тому не виарендував поля за півдурно, тому зганив житє на віру, тому закинув полїтично национальне хруньство, тому наказав реституцию при сповіди — і ось готовий материял на радикалів-запеків. Се найпевнїйші сторонники, бо ті в практику вже переводили радикальні кличі: знесенє приватної власности, вільну любов, свободу думки.

2. Друга причина лежить в конкуренцийнім законї. Тут треба церкву ставити, там дзвінницю, тут дім парохіяльний, там стодолу і хоч наш селянин любить гарну церковцю і високу дзвінницю, але дати на них даток, то таки єму тяжко. Бідний ще радше дасть, але коли хто богатий а скупий, тодї радикальні проводирі могуть сьміло їхати в село, бо буде добрий асентерунок на радикалів.

3. А вже Ахілева пята духовеньства се нещасні »треби«, ті „злополучні iura stolae“. З хлїборобства стягають податки і на учителя і на війско, і раду повітову і на урядника; єго грошем справляють і похорони для »заслужоних родакуф коштем краю«, за єго кервавицю вчать ся ріжні „діви“ співати за границею, єго кишенею запомагають театри, реставрують Вавель і Бог знає ще що, і він навіть не знає, на що пішов єго посередний і безпосередний податок. Але той гріш стягне »добровільно (!)« уряд податковий, або недобровільно екзекутор і він платить і мовчить. Але коли сьвященик на єго таки бажанє, для єго виключної потреби жертвує свій час, свою працю і за то скаже собі запла-

тити і то зовсім правно (адже се „ius stolae“ — право епітрахильне) то тут аж починає ся богата ловля радикалів. Не будь тих нещасних данин, то число радикалів стопилоб ся на половину. Не перечу — що може ще і є деякі неумірковані сьвященики в побираню епітрахильних данин — але тут о се розходить ся сконстатувати факт, що се є часто „каменем преткновенія“.

4. Не без вини і духовеньство. Є деякі одиниці, які поза мізерну відправу в церкві ніякої роботи в селі не роблять. А не роблять они, то зроблять за них радикали — і пусте відказуванє на радикалів не поможе. Не від річи буде однак, тут звернути увагу на одну річ. Підчас коли у сьвітского Русина се вже за патриотизм рахуєть ся, коли він говорить (навіть на улиці! се дуже підчеркує ся) по руски, діти похрестив в рускій церкві, належить до руского касина, дає вкладку на руску бурсу, то до сьвященика прикладає ся зовсім иншу міру. Він мусить не лиш в церкві відправити і дома у себе по руски говорити, але він мусить у себе в селі працювати, заложити читальню, шпихлір, касу, Сокола театр, він мусить і до повітового міста на кожде віче, до театру явитись і до Львова на ріжні збори поїхати, бо сейчас появить ся в наших часописях зїдлива замітка, що »наше духовеньство сьвітило своєю неприсутностию“. І не поможе, коли кождий сьвященик не має орґанізацийного таланту, коли мимо надприродної волі не знає, як до діла взятись, як оснувати, як вести засновані товариства, як їх живити. Сеж також не кождому дане, але для сьвященика витолкованя не має.

5. Наш селянин з сьвящеником своїм вже убутий, бачить єго що найменше раз на тиждень в церкві; призвичаєний до него і до єго способу говореня і до єго особи — сьвященик прямо сприкрив ся єму. А тут прийде панич з міста, сурдутовець, аґітатор, стане єму говорити річи нові (хоч оклепані, бо в кождім селі за одно повторювані) обіцювати грушки на вербі і — „сурдут“ зробив своє. Адже наш селянин леда підпанкови, по мійски убраному робітникови в кашкеті хоч біднійшому і дурнійшому від себе буде зараз панькати, бо то каже пан з міста. Се стверджує навіть сам п. Трильовский в »Зорі«, 1. лютого 1910. і ориґінально відучує від такого низькопоклоньства своїх читачів. Наведемо дословно се місце: „А є дядьку Зоря в вашім селі?“ — »А є прошу ласки пана!« (а бодайже тобі язик одубів за ту паньску ласку!) — А де? — Та в читарки? — А більше в нікого? — Та на що, прошу ласки пана, (а гій на тебе!) та на що кому, коли є в читарки“. І чиж неправду кажемо, що леда сурдутина то вже і »ласку« робить, що він „пан“ з мужиком говорить. Ось і тут лежить також одна з причин успіху радикалізму.

6. Наш селянин буває тепер по вічах, читає ґазети, але критично не розбирає, чи можливо все те до зреалізованя, що єму такий »Громадский Голос« або »кандидат на посла« обіцює. А той обіцює звізду з неба дістати, птичого молока добути, ліси, пасовиска панам відобрати, податки всї знести, війско розігнати, жандармів скасувати і ефект величавий: ціле село дуріє за таким послом, а той позискавши мандат в кулак сьміє ся і так канцелярия не йде, та треба з Коломиї до Яблонова „на село людий... боронити“, забиратись.

7. Принадна форма »Січий« робить решту. Той ґазда став кошовим, той леґінь осавулою, той четарем, той писаром — а наш народ гонори любить — а таки трохи ще козацкої крови в нас грає, гадка радо в ті гарні часи славної минувшини лине, лента через плечі таки украшає хоч би і оферму, а топірець в руках додає бундючности, певности. І самі собою невинні »Січи« і не знають, що задачию їх не є лиш гасити огонь, переводити муштри, але головно допомагати демаґоґови до єго політичної кариєри. Йде поклик: „Здорові були! Чуйно!“ Голосувати на кириника Радикальовского на посла. В ліво зворот! Кіш — руш! і йдуть карні чвірки сповнити волю свого „Січового атамана“, який яко зручний акробат драпає ся по мужицьких карках до крісла посольского.

8. Додаймо до того завість, ту цілком звичайну завість, яка ворушить серце нашого християнина на вид гарної єґомостевої худоби, на вид стирти пахучого сїна, то і се є також bacillus radicalicus. Селянин не буде завидував панови, коли той в місті в горячий, лїтний день сїв в холодку на веранді ресторана і попиває доброго пільзнерка, або їде на випочинок над море, бо він в тих річах не знаходить смаку, але таку гарну худібку мати, тілько стирт збіжа, як мають єґомость, се таки лоскоче коло серця розбуджує апетит — нема що казати.

(Конець буде).

Социялїстичний голос про „Зїзд Січий“.

В ч. 113 з дня 3. червця висловили ми в передовиці п. з. „На славяньскім конику“ наш погляд про січовий зїзд устроєний 26. мая послом д-ром Трильовским в Станїславові. В сїй передовиці зазначили ми, що не тілько народні демократи, але й радикали лишають собі задні фірточки, якими можнаб в потребі зближити ся і злучити ся з москвофілами і що супроти сих останних ведуть усе неясну, невиразну і нерішучу полїтику, хоч з другого боку правительству і Полякам докоряють неясностю і нерішучостю в поступованю з москвичами. На се вказує п. В. Темницкий в останнім числї социялїстичної »Землї і Волї« з 3. червця, а єго голос вважаємо конечним дословно тут навести для характеристики радикалів і национал-демократів, простуємо лише те, що „Руслан“ не робив ніяких реклям „славяньским гостям“, а все рішучо виступав проти сего новославяньского баламутства.

Статя п. В. Темницкого звучить:

»Ми не є вороги царату«.

(Замість справоздання з так званого „V. Січового Сьвята в Станиславові“).

В национал-демократичнім і радикальнім таборі вся Україна!

Поза сими двома партиями нема Українців!

Українську ідею репрезентують, українському народови служать, за долю України борять ся лишв ті дві партиї.

Хто стоїть поза українською национал-демократичною партиєю — возвіщає торжественно »Діло« — той не Українець; хто не належить до радикальної партиї — галасує крикливо „Гром. Голос“ — той не має права звати себе Українцем.

А ті социялдемократи — хибаж се Українці? Сеж прихвостні Поляків, послугачі Москалів?*).

І так, взоруючи ся на вшехполяках, наші националїсти — чи то народовецкі, чи радикальні — загарбали для себе монополь на українську национальну ідею. Се їх виключна власність! А з власністю так поводять ся, як їм догіднійше. Раз вішають та великий, грімкий дзвін, то знова низше трави, і тихше маку присїдають..

А вже перед білим царем падуть прямо на вколїшки.

І нехай сей цар давить Україну, нехай вішає що дня сотки найкрасших її синів, нехай чиновництво царске окрадає маси українського народу до послїдного кервавово шелюга, нехай коронований провідник чорної сотнї затруває душу українським несьвідомим масам; нехай ширить між ними духову ґанґрину, нехай розпоюючи їх і деморалїзуючи впихає в їхнї руки погромницкі буки, нехай не допускає нї промінчика осьвіти, нехай розвязує „Просьвіту“ за »Просьвітою«, нехай розганяє навіть кооперативні стоваришеня, — нехай заказує навіть неповинне товариство для охорони могили Шевченка — то проте все репрезентант українського клюбу в буджевовій комісиї віденьского парляменту голосить в імени тогож клюбу: »Ми не є вороти царату«.

»Ми не є вороги царату« — отсї слова сказав не якийсь Марков або Ґлебовицкий, навіть не Крамарж або Грібар. Нї, вони вийшли з уст репрезентант української нациї, члена президиї українського клюбу, посла д-ра Теофіля Окуневского! Сї безсоромні, рабскі, підлі слова — повторило в числї з для 26. мая „Діло“, орґан всеукраїньскої партиї, орґан монополїстів українськоі ідеї, без протесту, і без найменшої уваги!...

Так, нехай зває весь сьвіт, а передусім нехай почує се ґраф Бобрінский і в ласцї своїй зробить доклад батюшцї цареви: „Ми не є вороги царату«...

А друга цьвітка з радикальної ниви. Дня 29. мая радикальна партия з отаманом Трильовским на чолї скликує до Станїславова зїзд усїх „Січий“ з Галичини. І при сїй нагоді як шило з мішка вилазить царефільство. Йдуть по часописях шумні оголошеня про сей зїзд, але чи відгадав би хто, що саме має бути найбільшою заохотою до сього зїзду. найсильнїйшою приманою найгарнїйшою окрасою?

„Славяньскі гостї“! І приїзд сих гостий реклямуєть ся з великою радістю передусім у »Гром. Голосї«, відтак у „Дїлї“, а навіть у »Руслані«. („Руслан“ висловив свій погляд в ч. 113 з 3/6).

І хтож се ті „гостї“? Кого серед триюмфальних окликів везе Трильовский у Станиславів? Кого будуть витати »Січи« вже від Ярослава почавши? З ким буде на січовім сьвятї цїлувати ся Трильовский, Назарук, Весоловский і прочі члени заряду радикальної партиї? З ким будуть запивати братерство делеґати всїх галицких „Січий“ під повів січових малинових стягів?

Ось перший др. Грібар зі Словінцями. Той сам Грібар, що їздив у Петербург лизати царскі лапи, той сам Грібар, що в Петербурзї, Москві, Варшаві братав ся з чорною сотнею, той сам Грібар, що під коменду Бобрінского цїлував ся в сердечних обіймах з Ґлебовіцким і Дудикевичем!..

Приїдуть Чехи, ті тамі яким шумлять ще в головах буйні фрази про неославізм, яких руки так ведавно ще дружно стискати брудні зрадницкі правиці Вергунів і Савенків, яких голови клонили ся в доземній чолобитнї перед Миколою Крівавим!

Не приїде сам Крамарж, бо він за висока особа на якийсь там провінциональний зїзд якихось там українських »Січий«. До радикальної партиї в гостї він відкомендерує менших. Приїдуть отже товариші клюбові, полїтичні приятелї того самого Крамаржа, що пару двів тому станув публично в обороні царских шпіонів, російских запроданців, в обороні зрадницкої полїтики Маркових і Дудикевичів!... Приїдуть полїтичні однодумцї д-ра Дртіни, того самого, що дві недїлї тому підписав денунцияторску інтерпеляцию посла Курилопича, повну обид і нападів на Шевченка, нашпіковану доносами на українське вільнодумство**).

Ось яку гарну компанїю спросила собі радикальна партия на Січове сьвято!***).

Хто вони є, про се добре знають ріжні Трильовскі — з мандатом і без мандату. І щоби не вразити прихильности „славяньских гостий“ до батюшки-царя, викидає ся з програми поему, яка вістрєм своїм звертала ся проти ко-

---

*) А щож пишуть ті всї сторонництва про »клерикалів«? Всї они про себе так думають, як сей циган, що мовляв: „стілько правди на сьвітї, що у мене і в Бога трошка“, а всїх инших відсуджують від українства, від чести і слави. — Ред. Русл.

**) Що до посла Дртіни і його підпису на »славній« інтерпеляциї Куриловича, то послїдними днями принесли ґазети в кождім разї відрадну вістку, що пос. Дртіна цофнув свій підпис зпід сеї інтерпеляциї. Але зробив се аж після великого шуму в поступовій пресї і після інтерпеляций та промови посла тов. Семена Вітика. В кождім разї характеристично, що такий обскурний індивід як пос. Курилович тїшив ся у посла Дтріни таким безмежним довірєм, котре позволяло навіть підписувати інтерпеляцию, не знаючи її змісту! Нїчим иншим сього не мож пояснити, як лише москвофільством та царелюбєм, яке неославяньску душу посла Дртіни лучить і братає з... Куриловичем! — Ред. »Землї і Волї«.

***) На січовий зїзд не приїхали ті особи, про котрі поіменно згадує ся в статї. Замість них приїхали инші але з тої самої царефільскої компанїї. — Ред. »Землї і Волї«.

ронованого ката і його помічників!...****

Не вільно згадувати Росиї! Не вільно і словом писнути про те, що цар виправляє на Україні!...

Не вільно! Бо почують „славяньскі гості“, донесуть Бобрінскому, а ...„ми не є вороги царату!«

Най живуть „славяньскі гості“!

А може би так січова музика — »Боже царя храні«, от тоді в обійми д-ра Трильовского впаде др. Грібар, з Весоловским вицілує ся субальтерн Крамаржа, з Назаруком приятель Дртіни. А деж Марков, Вергун, Дудикевич? Гей! Де ґраф Бобрінский?! *А. Темницкий.*

****) Поема, яку здадую, се Прольоґ, писаний на специяльну просьбу Трильовского для січового сьвята Богданом Лепким. Річ дуже сильна і гарна, але Трильовский викинув її з програми з огляду на славяньских гостий, бо Прольоґ звертає ся проти Росиї і царя. Він вийде незабаром окремо друком. — Ред. „Землї і Волї“.

Політичний огляд.

Австро-Угорщина.

Дня 4. с. м. відбула ся під проводом ґр. Куена рада міністрів, яка займала ся дотеперішним вислїдом виборів. Видано розпорядки дотично подвійних мандатів, а рівночасно принято до відома, що цїсар прибуде на один день до Будапешту на торжественне отворенє нового сойму. Новий сойм має зібрати ся 21. с. м., а торжественне отворенє цїсарем відбуде ся 22. с. м. о 11. год. перед пол. в будапештеньскім бурґу. В найблизших днях удасть ся ґр. Куен-Гедерварі до Відня, щоби там особисто зложити цїсареви звіт про вислїд виборів. До 4. с. м. знаний був такий вислїд виборів: правительственне сторонництво 242 мандати, кошутівцї 47, сторонництво Юста 35, народне сторонництво 13, безпартийні 60-семаки 17, безпартийні 40 осьмаки 14, народности 8, демократи 2, независимі господарі 3, християньскі суспільники 1, 20 тіснїйших виборів. Кошутівцї стратили 57, зискали 10 мандатів, сторонництво Юста стратило 103, зискало 10, народне сторонництво стратило 21, зискало 4, народности стратили 16, зискали 1 мандат. Социялїсти стратили одинокий свій мандат, який доси мали.

Ґр. Куен-Гедерварі висловив такий погляд на вислїд виборів: Вислїд виборів єго впрост переразив, бо перейшов всякі найбільше оптимістичні ожиданя. Підніс притім президент міністрів, що між ним а публичною опінією краю було певного рода полїтичне споріднене і обі сторони покладали на се надію, але не він впливав на публичну опінію, а она на него і утверджувала єго в добрій надії. Він бачив, що нарід бажає побідити і направити своє пораженє з 1905 р. Що до проґрами працї нового сойму, то першою єго задачею буде полагодженє найважнїйших державних потреб, а іменно закон о новобранцях, буджетову провізорию та торговельні договори і то не лише з Румунією, але також з Сербією та Чорногорою, коли дипльоматичні вступні приготовленя настільки доспіють. Дотично обструкциї в новім соймі заявив ґр. Куен, що она буде мусїла піддати ся виразній »волї народу«, бо годі, щоби хто міг на слїпо тій волї народу ставити опір.

Заграниця.

Доперва тепер дістав ся до публичного відома цікавий документ цїлого іспаньского епископату, а іменно єго письмо з 6. цьвітня с. р., вручене президентови міністрів Каналєясови. Тут заявляє епископат, що правительство не має права анї творити нові релїґійні чини, анї розвязувати. Конґреґациї не можуть бути нїколи підчинені законови о стоваришенях. Републиканьска печать остро протестує проти такого становища епископату і атакує міністра за се, що він оказав ся надто податливим у своїй відповіди. Поступок епископату є виповідженєм війни міністериї. Бо по правдї Іспанія уходить за католицку державу, яко така означена она в конституциї, отже годі, щоби она мала виступати проти католицких інституций. Не хотять проте радикали і лїберали вносити роздїлу між державою і Церквою і позбавляти Іспанії єї католицкого характеру, а зате розпочинають боротьбу з чинами. Але не може она бути здїйснена доси, доки католицкий епископат має зі сторони конституциї признану провідну ролю в законодатних тїлах і католицку релїґію не лише заступає, але й хоронить її.

Француский президент міністрів Бріян переконав ся на основі виборів до парляменту, що нарід невдоволений зволїканєм комбістів радикал-социялїстів в справі виборчої реформи. Перед кількома днями розійшла ся півурядова вість, що правительство предложить сейчас парляментови начерк виборчої реформи відповідно до бажань народу. Начерк полягає на таких основах: розширенє виборчої основи, пропорциональне заступництво меншостий, частинне відновленє парляменту. Лїста має бути департаментова; менші департаменти будуть злучені разом, більші будуть подїлені. Мандат має тревати 6 лїт, а що 2 роки третина мандатів має бути відновлена. Мандат в сенатї має тривати 9 лїт, а відновленє третини мандатів в сенатї має наступити що три роки. Нова виборча реформа у Франциї буде отже нїчим иншим, як бельґійскою пропорциональною системою, лише під иншою назвою.

Просимо відновити передплату.

Новинки

— **Календар** В середу: руско-кат.: Карпа ап.; римо-кат.: Теодора. — В четвер: руско-кат.: *Вознесенє І. Хр.*; римо-кат.: Фелїция.

— **Брацтво св. архистр. Михаїла в Коломиї** як телеґрафують до »Прикарпатской Руси«, мало перейти в руки Українців, які приєднали на свою сторону часть »несвѣдущихъ мѣщанъ и крестьянъ изъ подгородныхъ Дьятковецъ«, почім скликали, будьто би против закона, загальні збори, на які запросили староство, що вислало свого делеґата, на сих зборах приняли »Украинцы« кілька десятків нових членів братства і вибрали свій видїл під проводом о. Николи Гриневского, причім »поддѣлали« печать товариства і почали ним заряджувати. „Прикарпатская Русь“ ляментує, що мимо протесту і рекурсу до намісництва, староство передало в суботу всї фонди і все недвижиме майно братства в руки »украинцевъ«. Передача майна мала відбути ся в сей спосіб, що о годинї 6 вечером в суботу (дня 4. л. мая) мав явити ся в домі братства, який Дудикевич загарбав на власність „Русскаго Дома“, комісар Совіньский в товарстві нотаря Телишевского, сьвящеників Гриневского і д ра Фіґоля і передати сей дім без »письменного, или хотя бы словеснаго обоснованія« в руки „украинцевъ“. Секретар „обществъ“ „Свято-Михайловскій Институтъ“ і „Рускій Домъ“ С. К. Гладкий протестував против »нарушенія обезпеченныхъ основными законами правъ хозяина и мирнаго владѣнія законною (sic!) собственностью« і жадав списаня протокола, однак комісар відповів: „Протестуйте собі на письмі“. — Стільки »Прикарпатская Русь« (ч. 202.). А чи в Коломиї нема хотьби одного цїкавого чоловіка, що вважав би умісним поінформувати наш загал про сю справу? — Могла мати »Прикарпатская Русь« телеґрафічні вістки про се ще в суботу ночию, то хиба в понедїлок могли мати „Дїло“ та наша часопись хотьби короткі нотатки з Коломиї про справу, яка наш загал живо інтересує.

— **Субкомітет виборчої реформи соймової**, як ми вже згадували, заявив ся більшостию одного голоса (6 проти 5) за плюральностию з міскої куриї. Плюральність мала би бути чотирократна: 1) ті, що вже тепер мають виборче право до державної ради, 2) з титулу образованя, значить зі студиями університетскими, політехнїчними і т. п., 3) 40 лїт житя, 4) з титулу податку, се є найвисше оподатковані. В суботу субкомітет радив над побільшенєм числа пос мандатів з міст. Рішенє в сїй справі відложено на слїдуюче засїданє дня 17. і 18. с. м.

— **Краєва комісия для промислових справ** відбула дня 4. с. м. повне засїданє під проводом кр. маршалка ґр. Стан. Баденього. Др. А. Зґурский представив внесеня промислового комітету що до удїленя позичок з кр. фонду промислового. На підставі тих внесень ухвалено по довшій дискусиї признати: 1) Акц. Тов-у для виробів ткацких і суконних в Ланьцутї 400.000 К на фабрику сукна в Ракшаві, якої капітал при помочи краєвого фонду інвестицийного, субскрибцийного на акциї Товариства 250.000 К, та дальшого капіталу чужого в висотї 350.000 К і 200.000 К власного має бути піднесений до висоти 1,200.000 К, а цїле уладженє має бути відновлене і значно розширене так, щоби продукция піднесла ся до висоти 2 мілїонів корон. 2) Товариству шнуровому в Радимнї 70.000 К на уладженє фабрики шпаґату, до чого причинило ся також міністерство прилюдних робіт позичкою 70.000 К на закупно машин. — Потім обговорювано справу утвореня великої фабрики обуви в Галичинї і рішено передати сю справу до розгляду комітетови промислової комісиї. Др. Шенет представив іменем комітету промислового і рукотворного основи орґанїзациї рукотворного кредиту, а по довшій дискусиї ухвалено внесенє д-ра Лея: „Комісия годить ся з головними основами рукотворного кредиту і просить краєвий видїл, щоби в справі начерка патронату рукотворних спілок, який має ся предложити соймови, перед своїм остаточним рішенєм засягнув єще погляду комітету для справ рукотворних“. Др. Лео запитував, що дїє ся з ухвалою сойму з дня 19. лютого с. р., якою поручено кр. видїлови, щоби по порозуміню з кр. Банком приладив для сойму внески що до удїлюваня грошевої помочи будівельним товариствам і громадам, які ставлять гіґієнїчні і дешеві доми та рукотворні варстати. Предсїдник ґр. Баденї відповів, що сю справу розглядає краєвий Банк і предложить небавом кр. видїлови.

— **Чого кому не достає**? На зборах „истинно-русскихъ“ в Городенцї, де першу скрипку грали Тадеуш Хлопецкий і проф. Ов. Ґецев, ухвалено цїлий ряд „презрѣній“ для пос. Короля, Василька, Будзиновского, Окуневского, „протестовъ“ против латинїзациї нашої церкви при помочи „ружанцевъ“, „шкаплержовъ“ і „маевыхъ набоженствъ“ і против „кастовой политики“ ординариятів, та „Народного Дома“, „Ставропигіи“ і „Защиты земли“. Ухвалено також бойкот „Галичанина“ і „Русскаго слова“. Вкінци ухвалено на зборах „вѣрноподданическія чувства Єго Величеству императору Францу Іосифу“. »Галичанинъ«, що знаменито знає настрій „истинно-русскихъ“, пише на сю тему: „Резолюція о вѣрно-подданическихъ чувствахъ монарху до сихъ поръ не была еще принята ни однимъ новокурснымъ собраніемъ, такъ какъ это впрочемъ разумѣется само собой“. „Истинно-русскіи“ ухвалюють те, чого їм не достає.

— **Пос. Курилович** окрім епітетів „бывшій польскій соколъ“ і „членъ комитетовъ“ для „rozbojów wyborczych“, якими надїлила єго свого часу »Прикарпатская Русь«, коли він держав ся ще поли Давидяка і Короля, одержав вчера від „Галичанина“ (ч. 116.) новий епітет »истинно-русскій человѣкъ, заднымъ умомъ крѣпокъ«. Ну, маладєц! При сїй нагодї сконстатував „Галичанинъ“, що співробітники »Прикарпатской Руси« надають ся знаменито „въ приказчики любой, справочной конторы, или, пожалуй, даже въ полицейскіе сыщики“, бо они знають про все, що дїє ся в таборі противника, хто в »Галичанинї« писав яку статию, хто з членів єго редакциї куди ходив, чи їздив, они знають навіть, що »главный редакторъ отдыхалъ на югѣ«, не подумавши про те, що „не всѣмъ вѣдь дана возможность съѣздить на сѣверъ“, бо се є привілеєм лише »ощипанныхъ шантеклеровъ и тѣхъ, иже съ ними«.

— **Пияньство в Коломиї**. За „старої“ пропінациї було в Коломиї 146 корчем, а на онодїшнім засїданю міскої ради ухвалено предложити староству просьбу на дозвіл 196 шинків, між якими булоби 100 головних шинків, 61 реставраций і 35 дрібних продажий палених алькоголевих напитків. Коломия росте і розвиває ся!

— **На дохід приватної рускої школи** на Городецкім передмістю у Львові видав комітет тої будучої школи квокарткові летучі листка в видї програми, які продавав по 20 сот. на жалібній академії в честь бл. п. Бориса Грінченка. На першій сторінцї того листка поміщено фотоґрафічну знимку Грінченка на смертній постели, а під сподом вірш селянина О. Черниша п. заг. „Після похорону Б. Д. Грінченка“. На другій і третій сторонї листка містить ся портрет пок. Грінченка і, як ми вже вчера згадували, єго вірш п. з. „Хлїбороб“, а на 4-ій сторінцї містить ся програма жалібної академії. Значне число тих листків остало ще не розкуплених і зложено їх в книгарнї Наук. Тов а ім. Шевченка (Ринок 10). З огляду на цїль приходу з тих листків, можна надїяти ся, що наша публика розкупить їх в книгарнї.

— **Дрібні вісти**. В Турю коло Топорова, брідского повіта, отворено почтову складницю. — У Віднї помер емер. ґенеральний інспектор військової інжінериї Бек фон Норденав в 73. роцї житя. — П. Ілярий Боцюрків, родом зі Слобідки гор., одержав на львівскім університетї степень доктора прав. — Нинї в полудне перетягнула понад Львів туча з градом і громами. — Право прилюдности дістала на 1909/10 рік І кл. жен. ґімназиї реальної СС. Уршулянок в Коломиї. — В околицї Везувія наступило сеї ночи сильне землетрясенє. Багато домів завалило ся; з під звалищ в Калїтрі витягнено вже 9 трупів.

Оповістки.

— **З прив. рускої ґімназиї в Яворові.** Вступні іспити до 1. кляси на рік шкільний 1910/1911 відбудуть ся в приватній рускій ґімназиї в Яворові перед фериями 1. і 2. липця, зголошеня приймати ся буде почавши від 27. червця, по фериях іспити вступні 1. і 2. вересня, вписи 29, 30. і 31. серпня. Метрика при вписі конче потрібна. За управу: *Т. Грушкевич.*

— **В Підгайцях** уладжує філія »Сільского Господаря« господарско-економічне віче дня 13 с. м. Реферат виголосить відпоручник головного Виділу зі Львова.

— **В Калуши** відбудуть ся в неділю дня 12. с. м. о 2. год. по пол. в комнатах „Народного Дому“ сходини Відділу окружного калуского „Взаїмної помочи“ з отсим порядком: 1. Справа загального зїзду делеґатів Відділів окружних. 2. Читанє статута. 3. Справа повітових віч учительских і наради над способом точного виконаня ухвал з загальних зборів.

— **З почти.** З днем 11. червця 1910 входить на ново в житє ц. к. уряд почтовий на двірци зелізниці Явора з урядовою назвою „Явора над Стрийом“. Уряд той лучить ся з сітею почтовою за помочию поїздів чч. 2121, 2123, 2125, 2126 і 2128 рути Самбір-Сянки. До місцевого округа доручень того почтового уряду приділено громаду і двірский обшар Явора, замісцевий знов округ доручень того уряду творити буде громада як також обшар двірский Ісаї.

Посмертні ✝ оповістки.

— **Катерина з Куневичів Скобельска,** вдова по пароху в Губичах, упокоїла ся дня 2. с. м. в Дрогобичи в 91. р. житя. В. ї. п.!

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ.

— **Земельний Банк Гіпотечний у Львові.** Замкненє рахунків за май 1910.

Стан довжний:

Акцийний капітал	1,000.000·—	К
Надплата акцийного капіталу	15.200·—	„
Вкладки на рахунок біжучий	157,161·96	„
Сальдо відсотків	10.418·66	„
Конто про всіляке	6.308·96	„
	1,189.089·58	К

Стан чинний:

Каса	5.052·87	К
Льокациї в Банках	583 723·—	„
Векслевий портфель	568.471·90	„
Івентар	8.336·25	„
Книги і друки	3.137·19	„
Кошти заснованя	9.077·12	„
Платні і прочі адміністр. кошти	6.591·25	„
Стемплева оплата від акций	4.700·—	„
	1,189.089·58	К

Від отвореня Банку відбула надзираюча Рада 2 повні засїданя на яких ухвалила уділенє 64 гіпотечних позичок на суму 456.500 К, а дирекция повидавала промеси на ті позички. Скоро тільки позичаючі доповнять услівій промес, буде міг Банк зараз виплачувати позички, та на тій основі видавати заставні листи. Акцийні грамоти, з текстом одобреним правительством, виготовлює від кількох місяців одно з первородних заведень літоґрафічно-друкарских у Відні, та в тих днях має їх доручити Банкови. Скоро се наступить, Банк розішле акциї сейчас акционарям. Акционарі, що від загальних зборів змінили своє званє або осїдок, зволять се подати до відома дирекциї Банку.

Анкета в справі науки руского язика в польских і польского язика в руских ґімназиях.

Дня 31. мая відбула ся анкета, скликана ц. к. Радою шк. кр. в справі науки руского язика в ґімназиях з польскою викладною мовою і науки польского язика в ґімназиях з рускою викладною мовою під проводом президента д-ра Дембовского, а крім кр. інспекторів радників двора д-ра Дворского і Франкого, д-ра Майхровича, д-ра Опушиньского і д-ра Копача, та членів Ради шк. кр. радника двора Барвіньского і д-ра Студиньского, взяли участь в нарадах професори університету др. Колесса і Третяк, директор Недїльский, директори прив. ґімназий ро-гатиньских Галущиньский і Цімерман, радник правит. Прухнїцкий і проф. Богдан Лепкий.

Референт польского язика др. Майхрович вказав на те, яке марне становище в ґімназиї має наука язика яко предмету надобовязкового, як тут і наука недомагає і учитель не має поважного і впливового становища, а часті зміни учителів і не точне опреділенє цїли, недокладність і неясність пляну, методи і розбіжність причиняють ся до слабих вислїдів науки.

Референт зазначує що цїль науки польского язика в руских ґімназиях має бути скромнїйша, як в ґімназиях з польскою викладною мовою. Тут повинні ученики научити ся говорити, писати і пізнати польске письменьство XVI. і XIX. ст., пізнати історию польскої культури, і тому читанки не повинні бути енциклопедиями загальних відомостий, але образом польскої культури. Тимто треба сї моменти з історії і культури підносити, де Русь виступала поруч Польщі, виказувати користи спільної праці а шкоди, які виринають з розладу. Граматику треба відмінно трактувати, а она має пособляти до вправи і поправности в мові. Історія літератури має обмежити ся до літератури і культури того, що найлїпше в XVI. і в XIX. ст. а з найновійших творів подати лише дійсно цінні, а не видобувати всїх божищ сумнївої стійности. Письменні вправи треба старанно вести на всїх степенях науки і довести молодїж до знаємости польскої словні. На найнизших степенях треба задержати диктати, а в дальших клясах теми рівнобіжні в обидвох язиках давати. У виборі тем треба великої обережности. Бібліотека добірних творів повинна дати спромогу до доповненя науки.

(Дальше буде).

Телеґрами

з дня 7. червця.

Сараєво. Кружляє чутка, що на отворенє сойму прибуде тут австр. наслїдник престола.

Льондон. Daily Telegraph доносить, що два баталїони піхоти і один полк кавалєриї дістали приказ приладити ся до виїзду до Єгипту.

Відень. Чехи мають зголосити рамовий закон язиковий яко нагле внесенє. Рішаюча ухвала в тій справі ще не переведена, бо не всї чеські сторонництва на то годять ся.

Білгород. Прасове бюро рішучо заперечує сензацийному донесеню дневника „Дневни лист“, немов би сербске правительство перед кількома днями дістало з Петербурга вість, що Австро-Угорщина небавком обсадить Новобазарский санджак.

Відень. Прибув ту кн. Токуґава, президент японьскої палати вельмож, щоби познакомити ся з австрийскими парляментарними відносинами.

Colosseum
в пасажи Германів
при ул. Соняшній у Львові.
від 1. до 16. червця 1910.
Найгарнїйша сензация.

Щоденно о 8. год. вечер представленє. В неділї і сьвята 2 представленя о 4. год. по пол. і о 8. год. вечером. Що пятниці **High-Life** представленє. Білєти вчаснїйше можна набути в конторі Пльона при ул Кароля Людвика ч. 5.

ВІЛЛЯ - - „ОЛЬГА“ = В = КЛІМАТИЧНІЙ МІСЦЕВОСТИ **ТРУСКАВЦИ** під зарядом „Нар. Гостинниці“ у Львові.

уже отворена для П. Т. Гостий до винайму з комплетним умебльованєм, постелию і цїлим утриманєм по як найприступнїйших цїнах. — Управу в місци віддано в енерґічні і досьвідчені руки особи, котра дає повну ґарантию заспокоєня хочби найвибаливійших вимог зі сторони П. Т. Гостий. — — — — —

РУСИНИ! Жадайте у всїх трафіках, торговлях і крамницях лише туток і паперців з першої галицко-рускої фабрики Евгена Біліньского в Збаражи.

З доходу сеї фабрики йде 35% на будову церкви в Сеняві, 10% на школи і бурси тов педаґоґічного, а 5% на сироти і вдови по сьвящениках.

Держім ся поклику:

Свій до свого!

Др. Богдан Барвіньский:

Зїзд галицкого князя Данила з угорским королем Белею IV. в Прешбурзї 1250 р. Історично-критична аналїза. Львів 1901. 16⁰ ст. 18. — Цїна 50 сот.

Прешбурський зїзд в справі спадщини по Бабенберґах. (Причинок до історії великого австрийского безкоролївя). Львів 1903. 8⁰ ст. 27.— Цїна 30 с.

Жиґимонт Кейстутович, великий князь Литовско-руский. Історична моноґрафія. Жовква 1905. 8⁰ ст. XIV+170. -- Цїна 2 К.

Zygmunt Kiejstutowicz, książę starodubski. Львів 1906. 8⁰ ст. 28. — Цїна 50 с.

Bogurodzicza dzewicza а історичні висновки д-ра Щурата. (В інтересї історичної правди). Львів 1906. мала 8⁰ ст. 41. — Цїна 20 с.

Історичні причинки. Розвідки, замітки і материяли до історії України-Руси. І. Жовква 1908 мал. 8⁰ ст. 170. — Цїна 2 К.

Історичний розвиток імени українсько-руского народу. Львів, мал. 8⁰ ст. 41. Цїна 40 с.

Pieczęcie książąt halicko-włodzimierskich z pierwszej pol. XIV. w. Краків 1909. мал. 8⁰ ст. 22. Цїна 40 с.

Pieczęcie bojarów halicko-włodimierskich z pierw. połowy XIV. w. — вел. 8⁰ ст. 4. Львів Цїна 5 сот.

Дістати можна в книгарні Наук. Тов. ім. Шевченка у Львові, Ринок 10.

B. HERDER FERLAG, WIEN I, WOLLZEILE 33:

— **Der Sozialismus.** Eine Untersuchung seiner Grundlagen und seiner Durchführbarkeit. M. 3·60; geb. in Leinw. M., 4·30. (K. 4·32, geb. im Leinw. K 5·16).

— **Egger Augustinus. Der Klerus und die Alkoholfrage.** Auflage 4. K —·48.

— **Ehrle Franz, S. J., Beiträge zur Geschichte und Reform der Armenpflege.** K 2·16.

— **Meyer Theodor, S. J., Die christlichethischen Socialprinzipien und ie Arbeiterfrage.** 4. Aufl. K 1·56.

— **Lehmkuhl Augustin, S. J., Arbeitsverlag und Streik.** 4. Aufl. K —·72.

— **Lehmkuhl Augustin, S. J., Die soziale Not und der kirchliche Einfluss.** 4. Auflage K —·96.

— **Das Privateigentum** als soziale Institution. 2. Aufl. K 2·16.

— **Cathrein Viktor, S. J., Die Frauenfrage.** 3. Aufl. K 2·88. geb. in Leinw. K 3·48.

— **Das Paradies der Sozialdemokratie,** so wie es wirklich sein würde. Nach sozialdemokratischen Schriften für alle besonnenen Arbeiter dargestellt. 6. Aufl. K —·24.

Телефон 788. — Конто щадниці почтової 25.261.

Товариство взаїмних обезпечень

„Днїстер“

у Львові, ул. Руска ч. 20. (власний дім).

приймає обезпеченя будинків, збіжа і знарядів господарских, від шкід огневих під корисними услівями,

числить умірковані премії за обезпеченя,

ліквідує шкоди безпроволочно по пожарі,

уділяє обезпеченим членам з річної надвижки зворoти.

За рік 1909 припадає на користь членів зворот 10%.

Поліси „Днїстра“ приймає при позичках Банк краєвий у Львові і в Чернівцях, Галицка Каса Ощадности, Руска Щадниця і инші каси ощадности.

Через „Днїстер“ можна асекурувати ся на житє в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові. Інформациї до обезпечень уділяють аґенциї „Днїстра“.

Зголошеня письменних господарів о аґенцию приймають ся тілько з таких громад, де єще не робить инший аґент „Днїстра“.

Фонди „Днїстра“ 31/12 1909 виносять: Фонд резервовий і резерва премій К 2,146.977·—; инші фонди К 594.647·—; разом **К 2.781.624·—**

Канцеляриї Товариства отворені для сторін від год. 8—2.

Видає і відповідає за редакцию **Семен Ґорук.**

З друкарні В. А. Шийковського.